

УДК 336:658.1:005

Сукрушева Г.О.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри «Фінанси і кредит»
Харківського інституту фінансів**Київського національного торгово-економічного університету*

Коляда К.В.

*студент**Харківського інституту фінансів**Київського національного торгово-економічного університету***ТЕОРЕТИЧНА СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ
СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ****THEORETICAL SATISFACTION OF FINANCIAL SAFETY
OF ENTREPRENEURSHIP****АНОТАЦІЯ**

У статті розглянуто поняття «економічна та фінансова безпека». Наведено морфологічну оцінку поняття «фінансова безпека суб'єкта господарювання» на основі робіт вітчизняних науковців. Представлено власне визначення поняття «фінансова безпека суб'єкта господарювання». Доведено необхідність ідентифікації загроз фінансовій безпеці підприємства. Представлено методи оцінки фінансової безпеки суб'єкта господарювання.

Ключові слова: економічна безпека, фінансова безпека, фінансовий стан, фінансові ризики, банкрутство, фінансова стійкість.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрено понятие «экономическая и финансовая безопасность». Представлена морфологическая оценка понятия «финансовая безопасность предприятия» на основе работ отечественных ученых. Приведено собственное определение понятия «финансовая безопасность предприятия». Доказана необходимость, идентификации угроз финансовой безопасности субъекта хозяйствования. Представлены методы оценки финансовой безопасности предприятия.

Ключевые слова: экономическая безопасность, финансовая безопасность, финансовое состояние, финансовые риски, банкротство, финансовая устойчивость.

ANNOTATION

The article deals with the notion of economic and financial security. A morphological evaluation of the concept of «financial security of an enterprise» is presented, based on the work of domestic scientists. Its own definition of the concept of «financial security of the enterprise». The necessity, identification of threats to financial security of a business entity is proved. Methods for assessing the financial security of an enterprise are presented.

Keywords: economic security, financial security, financial condition, financial risks, bankruptcy, financial stability.

Постановка проблеми. Основою стабільного функціонування суб'єкта господарювання, виступає побудова гармонійної системи реалізації його економічних інтересів. У сучасних умовах говорити про наявність збалансованої системи економічних інтересів підприємства не доводиться у силу існування значної кількості негативних зовнішніх і внутрішніх факторів, зумовлених обмеженими фінансовими ресурсами і складними економічними умовами. Тому визначення поняття «фінансова безпека суб'єкта господарювання» є досить актуальним питанням сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Незважаючи на нагальну необхідність розгляду проблеми фінансової безпеки та наявний в економічній літературі обсяг знань, що розкриває різні аспекти проблеми відтворення фінансової безпеки, говорити про те, що в економічній науці існує цілісна системна концепція, яка відображає всю сукупність теоретичних проблем у цій сфері дещо передчасно. Однією з найменш висвітлених проблем у сфері фінансової безпеки залишаються аспекти її забезпечення на рівні підприємства. Питанням забезпечення фінансової безпеки суб'єкта господарювання присвячені праці українських та зарубіжних учених: І.О. Бланка, В.І. Куцика, Ю.В. Лаврової, О.Е. Пономаренко, Н.Й. Реверчука, І.В. Чібісова, В.Т. Сусіденко, О.В. Сусіденко.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Особливий інтерес становить розроблення таких теоретичних питань у сфері фінансової безпеки, як: виявлення ролі і місця фінансової безпеки в загальній системі економічних явищ, розкриття сутності фінансової безпеки на рівні підприємства, формування теоретичного базису відтворення фінансової безпеки суб'єктом господарювання. Сьогодні відсутній універсальний підхід до вимірювання рівня фінансової безпеки підприємства, тому теоретичні та практичні розробки у цьому напрямі є дуже необхідними.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні економічної категорії «фінансова безпека суб'єкта господарювання».

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині наукові розробки в галузі забезпечення економічної безпеки спираються на теорію загальнонаукових категорій і визначень економічної безпеки території як регіональної соціально-економічної системи.

Економіко-правова категорія «безпека» визначається як стан захищеності від будь-чого. Це поняття може застосовуватися як до найбільш загальних речей, так і конкретних ситуацій, пов'язаних з особистістю, суспільством.

Сучасний погляд на розвиток людського суспільства висуває на перший план завдання сталого розвитку, тобто розвитку, за якого задовольняються реальні потреби суспільства, не створюються загрози соціально-економічному розвитку майбутніх поколінь. Розглядати поняття «фінансова безпека», на нашу думку, необхідно з аналізу такої категорії, як «економічна безпека», яка походить зі змісту терміну «безпека» і має у своїй основі спільні та відмінні риси. Поняття «економічна безпека» вперше було вжито в 1994 р. Г. Пастернак-Таранушенком. Під безпекою розуміється такий стан суб'єкта, за якого ймовірність зміни притаманних цьому суб'єкту якостей і параметрів його зовнішнього середовища невелика, менше певного інтервалу. «Бажаний» стан суб'єкта визначається конкретним поєднанням параметрів життєдіяльності, залежно від зміни цього поєднання буде змінюватися й поняття «бажана зміна». Тому не менш важливим для суб'єкта є достовірною оцінка рівня безпеки, яка може не збігатися з її реальним рівнем.

Для більш чіткого розуміння поняття фінансової безпеки підприємства та його ролі необхідно звернути увагу на те, що фінансова безпека є частиною системи економічної безпеки. У конкретному випадку можна навіть зробити

висновок про те, що фінансова безпека підприємства є частиною фінансової безпеки регіону, яка, своєю чергою, входить у фінансову безпеку держави.

У табл. 1 представлено морфологічну оцінку поняття «фінансова безпека суб'єкта господарювання».

Необхідно визначити складники фінансової безпеки підприємства, здійснити відбір індикаторів для визначення їхнього стану, надати індикаторам вагових коефіцієнтів та сформулювати методику визначення інтегрального індексу фінансової безпеки підприємства з урахуванням впливу зовнішнього середовища, що дасть змогу приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо аналізу, відвернення та нейтралізації реальних і потенційних загроз.

Оцінку загроз фінансовій безпеці підприємства необхідно проводити не тільки у разі економічних труднощів, а й для того, щоб їх передбачати, уникати, ефективно та раціонально використовувати довгострокові, нематеріальні, поточні активи, власний та позичковий капітал.

Оцінку рівня фінансової безпеки можна узагальнити у вигляді певної схематичної структури, яка представлена на рис. 1.

Основна мета оцінки фінансових загроз полягає у своєчасному виявленні та нейтралізації

Таблиця 1

Морфологічна оцінка поняття «фінансова безпека підприємства»

Автор, джерело	Поняття	Ключові слова
І.О. Бланк [1, с. 24]	Фінансова безпека суб'єкта господарювання – кількісно та якісно детермінований рівень його фінансового стану, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії і створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання у поточному та перспективних періодах.	Детермінований рівень фінансового стану підприємства
В.І. Куцик [2, с. 252]	Фінансова безпека суб'єкта господарювання – діяльність з управління ризиками та захисту інтересів підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз для забезпечення стабільного розвитку підприємства та росту власного капіталу в поточній та стратегічній перспективі.	Діяльність з управління ризиками
Ю.В. Лаврова [3, с. 128]	Фінансова безпека суб'єкта господарювання є системою, що забезпечує стабільність важливих фінансових пропорцій розвитку підприємства, які формують захищеність його фінансових інтересів у балансі з фінансовими інтересами його економічних агентів.	Стабільність важливих фінансових пропорцій розвитку підприємства
О.Е. Пономаренко [4, с. 79]	Фінансова безпека підприємства – це визначений якісно та кількісно рівень фінансового стану підприємства та діяльність, спрямована на досягнення такого стану, який характеризується збалансованістю й якістю використання фінансових інструментів економічної системи та забезпечує її здатність реалізувати свою місію й забезпечувати стабільний розвиток, витримуючи негативний вплив зовнішніх та внутрішніх дестабілізуючих факторів.	Здатність реалізувати місію підприємства
Н.Й. Реверчук [5, с. 22]	Фінансова безпека суб'єкта господарювання – захист від можливих фінансових витрат і попередження банкрутства.	Попередження банкрутства
І.В. Чібісова, Є.М. Івашина [6]	Фінансова безпека суб'єкта господарювання – це складник економічної безпеки підприємства, який полягає у наявності такого його фінансового стану, який характеризується, стійкістю до загроз.	Складник економічної безпеки підприємства
Власне визначення	Фінансова безпека суб'єкта господарювання – економічна категорія, що характеризує такий фінансовий стан підприємства, що дає можливість йому бути захищеним перед внутрішніми та зовнішніми фінансовими загрозами та дає змогу підприємству досягти стадії фінансового розвитку.	

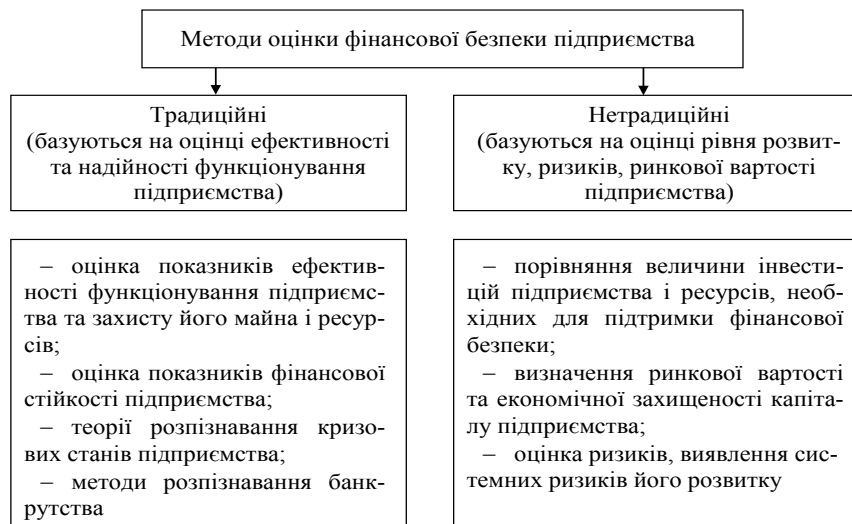

Рис. 1. Методичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємства

недоліків у фінансовій діяльності і пошуку резервів фінансових ресурсів, удосконалення менеджменту підприємства для підвищення рівня фінансової безпеки суб'єкта господарювання. На рівень фінансової безпеки впливають чинники, які можливо розділити на внутрішні та зовнішні.

До внутрішніх чинників слід віднести:

1) управлінські (діяльність керівників, діяльність персоналу, професіоналізм менеджерів, стратегічний менеджмент);

2) фінансові (фінансова система, фінансові інтереси власників, джерела фінансового забезпечення, структура капіталу підприємства, величина чистого грошового потоку);

3) організаційно-структурні (особливості господарської діяльності, особливості організаційної структури, особливості внутрішньої культури).

Зовнішні фактори впливу поділяють за рівнями:

1) на макrorівні: політичні та соціальні, техногенні та форс-мажорні чинники, фінансова нестабільність та фінансова нестабільність держави, законодавчі зміни та зміни фінансово-кредитної політики держави, зміни внутрішнього попиту та пропозиції на товари, зміни попиту і пропозиції на ресурси;

2) на мезорівні: техногенні та форс-мажорні чинники, соціальні чинники, фінансова нестабільність, взаємозв'язки з регіонами, наявність ресурсів, зміни попиту та пропозиції;

3) на мікрорівні: рівень конкуренції на ринку, поведінка партнерів по бізнесу та клієнтів, зміни попиту та пропозиції на товари, зміни цінової стратегії основними конкурентами [7, с. 40].

Дієвим інструментарієм своєчасного моніторингу може стати діагностика на основі розрахунку декількох фінансових показників, що будуть указувати на рівень фінансової безпеки підприємства. Така система показників повинна забезпечувати виявлення погіршення фінансового стану підприємства на ранніх стадіях

унаслідок впливу як зовнішніх, так і внутрішніх чинників, це допоможе фінансовим менеджерам знайти правильний вихід із ситуації, що призвела до зниження рівня фінансової безпеки суб'єкта господарювання.

Висновки. Таким чином, фінансова безпека суб'єкта господарювання – економічна категорія, що характеризує такий фінансовий стан підприємства, який дає можливість йому бути захищеним перед внутрішніми та зовнішніми фінансовими загрозами та дає змогу підприємству досягти стадії фінансового розвитку. Необхідно відзначити, що для ефективності діяльності підприємства необхідно розробити систему показників, під час розрахунку яких можливо чітко зрозуміти рівень його фінансової безпеки та вчасно реагувати на загрози, що можуть бути спричинені внутрішніми і зовнішніми факторами.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бланк І.А. Управление фінансової безпекою. Київ: Ельга, Ника-Центр, 2004. 784 с.
2. Куцик В.І. Фінансова безпека підприємства самостійний об'єкт управління: проблеми забезпечення. Науковий вісник НЛТУ України. 2011. Вип. 21.4. С. 250–255.
3. Лаврова Ю.В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2010. № 29. С. 127–129.
4. Пономаренко О.Е. Теоретичні аспекти фінансової безпеки підприємств. Економіка розвитку. 2010. № 1(53). С. 77–80.
5. Реверчук Н.Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур: монографія. Львів: ЛБІ НБУ. 2004. 195 с.
6. Чібісова І.В., Є. М. Івашина. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства. Київ, 2011. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2011_31/Chibis.pdf (дата звернення: 15.04.2018).
7. Сусіденко В.Т., Сусіденко О.В. Побудова системи забезпечення фінансової безпеки торговельного підприємства. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». 2017. Вип. 22. Ч. 2. С. 39–43.